

НАША «КАТА РАХМАТ»

Переда мною здымак з газеты «Літаратура і мастацтва» за май 1938 года. Тады мы, удзельнікі Дзедаў ўзбекскай літаратуры і мастацтва ў Маскве, зрабілі вялікае падарожжа на Беларусь. Я іграў у той час на рубое ў аркестры народных інструментаў. Музыканты не карысталіся нотамі, але ў складзе нашага ансамбля быў ужо і нотны аркестр. Заснаваў яго народны артыст Узбекскай ССР, кампазітар і музыкант Мікалай Мірзаев. У Беларусі мы ўважліва выслушвалі свабоднае выпрабаванне, да гэтага яму не даводзілася выступаць на гастролях, нават у Маскве мы былі прадстаўлены толькі аркестрам народнай музыкі. Цяпер ва Узбекістане тысячы кваліфікаваных музыкантаў. У нас два оперныя тэатры, вялікі сімфанічны аркестр, толькі ў

складзе філармоніі 700 творчых работнікаў з вышэйшай і сярэдняй музычнай адукацыяй. Але нехта забыць той першы наш «нотны» дэбют, падтрымку, якую аказалі нам беларускія музыканты. Дні гастролі ў Беларусі сталі пераломнымі для нашага аркестра, яны ўвайшлі ў гісторыю узбекскага музычнага мастацтва. Я гляджу цяпер на стары здымак і думаю пра сяброў тых дзён: Мікалай Мірзаев, Васіль Ашуралі Юсуфавіч, Герасім Працкі. Частіст Факхрыдзін Садыхаў таксама заслужаны дзеяч мастацтваў, музычны кіраўнік ансамбля народных інструментаў Узбекскага рэспубліканскага камітэта па радыёвяшчанню і тэлебачанню. Усе тры мы прымалі тады ўдзел у канцэрце для дэлегацыі Вар-

жоўнага Савета БССР, а потым ішлі сярэд беларускіх калег у святоночныя клоны дэманстрацыі перад Домам урада. Памятаю, у Гомелі нас размясцілі на кватэрах (гасцініца яшчэ толькі будавалася). Я жыў у сям'і, якая вельмі цікавілася музыкой. Кожны вечар мяне чакала вясёлая і доўгая размова пра беларускі і ўзбекскі народнае мастацтва, пра шляхі яго развіцця. Мне давялося яшчэ раз пабыць у Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Наша часць з бацькай прайшла праз Гомель. Я шукаў домік свай сяброў, але ўсёў горад ляжаў у руінах. Нашы сувязі не перарываліся ў паспяванныя гады. У Беларусі выступалі ансамбль танца «Бахор» («Бахор» па-узбекску азначае, Узбекская харавая капэла, эстрадны аркестр, Тамара Ханум са сваім ансамблем. Амаль штогод

гастроліруюць у нас артысты і калектывы з Беларусі. Найбольш поўнае ўваўленне аб нашай культуры мы атрымалі ў час Дзедаў Беларускай літаратуры і мастацтва ва Узбекістане. І вось мы прыехалі да вас з візітам у адзек. Прайшло тры дзесяцігоддзі з часу нашых першых выступленняў. Перекажыцеся са мной, як далёка рушыла наперад наша мастацтва. Цудоўныя беларускія мовы «Сардэчна запрашаем» мы вывучылі ў час вашай дзедаў напаміць. Відаць, беларускія артысты часта чулі ў нас «ката рахмат» — вялікае дзякуй! Мова дзедаў — мова дружбы. Для дружбы ў нас — сямья шчырыя, сямья паштоўныя словы. Тавар ДЖУМАЕВ, заслужаны дзеяч мастацтваў УзССР, мастакі кіраўнік Узбекскай філармоніі і эстрады.

Галія Ісмаілава, танцоўшчыца з сусветнай славы, само імя якой стала сімвалам росквіту мастацтва Савецкага Узбекістана.

СОНЕЧНЫМІ ФАРБАМІ

У малюніках палатнах узбекскія мастакі расказваюць аб людзях і прыродзе свайго сонечнага краі. Некаторыя з гэтых цінных, прыхотлівых і мінае убачаць у свеце — важная частка дзедаў з'яўляецца вялікай выстаўка твораў узбекскага выяўленчага мастацтва, якая адкрываецца ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР. А артыст, які прапаноўвае вам углядацца ў гэтыя мастацкія творы, сам істотны ў мастацтва Узбекістана. Да гэтага часу быццё ўзбеленне, што мастацтва мусульман, у прыватнасці ўзбекскае, скананае догмай іслама, развілася ў формах невылученых. Спраўды, іслам атрымаў і развіццё выяўленчага мастацтва. Аднак ён не мог знішчыць імяны мастакоў адлюстроўваць чалавека. Спраўду і з свабоды, магчыма, стварыць майстры пэндля Узбекістана атрымалі ў апошнія дзесяцігоддзі, калі ў сувязі са са савецкай, камуністычнай ідэялогія перамагла іслам.

Мастак В. Фадзееў добра ведае і разумее ўсю прыгажосць і нюансы нацыянальнага быцця, умее тонка прыкажыць характэрныя рысы, знайсці сабе саблюдную мадэль, увесці ў партрэт неабходную яркую дэталю, якая ў кантрасте з вобразам арыскіравае сутнасць характэра. Народносць, якая набыла значнае свабоднае праяўленне ў вобразе людзей у жыццёвых творах З. Інагамана, Пастаянная сувязь з людзьмі, якіх ён адлюстроўвае, глыбокае веданне іх штодзённага жыцця, быцця, умов працы, правільнае разуменне іх пачуццяў, настрояў, жаданняў дазваляе мастаку стварыць палатны, які паказвае народнае жыццё, характары людзей. Герой мастака — людзі звычайныя прафесій, якія з захваленнем, артыстычна, з вартасцю робяць сваю работу. Усе больш мастакоў Узбекістана прыцягвае глыбіню пачуцця чалавека, яго духоўнае багацце. Адвечныя тэмы кахання і мацярынасці, працы і адпачынку ўсё часцей знаходзяць сваё адлюстраванне не ў пачуццях-рытарычнай, гледацка-лабавай форме. Невядома таму так запамінаюцца вобразы «маці» задушны і паэтычна-тонкі ў карціне «Раіца» Р. Ахмедова, адухоўлены і прычотны ў кампазіцыі «Мацярынасць» Ю. Елзарова, класічна-засяроджаны ў карціне «Жонка чабан» З. Інагамана. Колькі душнай цёплым, сцяноўнай любі ўскілаў ў свае твары пра маці скульптары Х. Хуснідзінава і М. Мусабаева, стварылі глыбока чалавечны, праўдзінны вобраз жанчыны, якая пазнала спаўна гора і радасць-жыцця.

У рэальнасці тэма мацярынасці набыла глыбокае філасофскае гучанне. У парным партрэце «Бабуля і ўнучка» А. Абдулаева, супастаўлены іонацыя і старасць, імяныца выказаць ілюзію вечнасці жыцця ў яго імпульсным і іспытаным руху і абнаўленні. Гэта ж думка глыбока раскрыта ў карціне Р. Ахмедова «Вясна», у якой вобраз старой жанчыны малюецца ў знітанасці з вясняным абуджэннем прыроды. Чалавек знаходзіцца ў фокусе ўсіх творчых імяныцаў майстроў выяўленчага мастацтва рэспублікі. Пра гэта гавораць апошнія вялікія выстаўкі, напрыклад, прысвечаныя 40-гадоваму юбілею Савецкага Узбекістана, тэматычныя выстаўкі «Наш сучаснік», «Назвае моладзь». Для гэтых імяныцаў было характэрным багацце сюжэтных карцін і партрэтных твораў, якія расказвалі пра нашана сучаснасць, пра людзей сённяшняга Узбекістана. Праўда, гэта не азначае, што вобраз чалавека ва ўсёй яго складанасці, шматграннасці, глыбінні і прыгажосці знашоў поўнае адлюстраванне ў творчасці мастакоў Узбекістана. Іх чакаюць новыя хваляючыя тэмы, бо тэма чалавека невячэрна-напэўная, як само жыццё.

Абдулхай УМАРАЎ, кандыдат мастацтвазнаўства. (АДН).

Перамога гэтага дасяга нялёгка. Калі першы узбекскі мастак Іскандар Ібрагім вырашыў паўстаць у мастацтвам прадуму, яму даводзілася паўстаць у родны дом. Гэта было ў пачатку 20-х гадоў. А першая група нацыянальных мастакоў з'явілася толькі ў сярэдзіне 30-х гадоў. Змяняліся, што ўсе нацыянальны мастакі пачыналі свой творчы шлях з партрэтных твораў. Гэта «Партрэт узбека» Урала Тансыбаева, «Партрэт таварыша» Абдулаха Абдулаева, «Партрэт бацькі» Ляйла Насраджынава, «Аўтапартрэт» Агаджуха Сідзікі і іншых, напісаны ў 30-я гады. Сур'ёзны ўплыў на фарміраванне выяўленчага мастацтва рэспублікі аказалі перадавыя традыцыі рускага рэалістычнага жывапісу. Кастрычныя рэвалюцыя заставала ва Узбекістане невялікую групу рускіх мастакоў: Л. Бурэ, І. Казанова, А. Волкава, Л. Нікіфарова. У 30-х гадах у рэспубліку прыехалі П. Бянькоў, В. Уфімцаў, М. Новіцаў, В. Радзевскі. Гэты мастакі выхавалі першых жывапісцаў Узбекістана. Вядома, спачатку партрэтны творы узбекскіх мастакоў наслі і зноўны характар. Але ўжо ў канцы 30-х гадоў былі створаны партрэты высокага майстэрства, якія глыбока і праўдзінна раскрылі вобраз чалавека. Гэта — «Партрэт народнага песняра Таммухамедава» Л. Абдулаева, «Партрэт класічна-ўдарнага» П. Бянькова, «Мужчынскі партрэт» Л. Насраджынава. Гэтыя работы гаварылі аб тым, што мастакі авалодалі традыцыямі рэалістычнага мастацтва. У іх творах з'явіліся людзі з яркімі індывідуальнымі характарамі. Гэта — дзючынны партрэт З. Кавалеўскай «У поўня». Гэта — хлапцун, улюбленны ў магіну сілу паэтычнага слова ў кампазіцыі «У гаспадары ў малага паэты» Л. Абдулаева, наганскі ў карціне Бахрама Хамідава «У чырвонай чайхане». У трыцятныя гады стварэння шмат графічных партрэтаў. Га-

Рамз БАБАДЖАН 3 КНИГІ «НОВЫЯ РУБАІ» Біццам неба і шар зямлі люты, ярасны бунт патрос. Супраць лёсу паўстаючы, гіно зорка ў цыме начы, Цуды творчыць сам чалавек, калі ў бітву ідзе на лёс. І чаму чалавек пакарыць дэль сусветную прагне, І чаму талмучы адрыць запаленную прагне! Як івесець—герой, нашай слаўнай эпосе на голы! Ён карону ўлажыць зор-планетную прагне.

Мірмухсин КАНТАХОДЦЫ АПАВЯДАННЕ На нашай ціхай цяністай вуліцы, ля самага дуба, ужо шмат гадоў ляжаць чатыры доўгія бярвенцы, моцна звязаныя тоўстым жалезным дратам. Каб бярвенцы не згнілі, пад іх падкладзены некалькі вялікіх камяноў. Летнім вечарам, калі спадае дэбная думка, на вуліцы выходзіць, абнаўляючыся на каменны, стары Таншулат і не спяняючыся ідзе да бярвенцаў, кончыма каменны сідкае з іх архаванае шкарлупіне, прысвадкае. Часам заўважыць: падняўшы-хлапцун зноў паабавіць ў бярвенца цвікоў. Тады ён сардэчна хмурчыць бровы і доўга выбірае месца, дзе прысеці. Стары Таншулат прасядзевае тут цэлыя гадзіны, жуочы сушаны ўрук. Падмаецца і паволі брыдзе да старых пахнёных

Хто любіць кзкі, праўду тым кажи, Сустрачы і спатканнем даражы, Таго, хто адрывае сэрца шыры, Не ў памяці, а ў сэрцы беражы. Дождж твой акропіць сад—і спець пачынае ён, К ружы лэціць саваея—і спець пачынае ён, Злепей паць крануць душу народную словам,— Сам, бы крышталь крынці, кіпець пачынае ён. Хто задумаў гожа, горда жыць і смеласцю натхняць, Той жыццё на смерць і ў думках не згадзіцца прамяняць. Рукі ён калі працягне, каб уззяць з нябёсу сонца,— Хай адважніца сусвет яго прызнае не абяццё! У нябёсы лэціць чалавек, а зорка к зямлі з нябёс, Пятніца, 2 чэрвеня 1967 года.

НАША «КАТА РАХМАТ» (продолжение)

КІНААПОВЕСЦЬ АБ МУЖНАСЦІ

мацца тых, хто так ці інакш звязаны з такім званым Туркестанскім камітэтам. Падарожжэ падае і на Саіда Ісламбека, былога камандзіра Чырвонай Арміі, які, наколькі вымага рэстава, у свой час трапіў у палон і пайшоў у паслухачы да гітлераўцаў. Арышт Ісламбека, допытны не садзейнічаючы вывясленню іспіцы, Наадварот, разведчыку, а ім і з'яўляецца Саід Ісламбек, удаецца не толькі даказаць сваю недачынасць да савецкай разведкі, але і заслужыць асаблівае давер'е ў шэфу ўпраўлення СС Ольшара. Ісламбека накіроўваюць інструктарам у спецшколу, дзе са зраджанцаў і дэзерціраў рыхтуюць падрыхтаваць і дэманстрацыю для падрыхтаваных дэлегатаў у Сярэдняй Азіі. Далейшыя падзеі фільма таксама напружаныя, тычычыны вострым сутыкчамі. Сярод кур-

саптаў спецшколы Ісламбеку ўдаецца знайсці чалавека, праз якога ён здолеў перадаць вельмі важнае паведамленне на родную зямлю... Памочніцкі разведчыка становіцца сакратарна Ольшара — Надзія... Развясціць сустракаецца, нарэшце, са сваім разлітам — гэта сэрцапульны ўпраўлення СС Берг... Калі фашысты дэдавацца, што план іх сакрэтнай аператы, магчыма, стаў здарытым савецкай разведкі, Ісламбек ідзе на верную смерць, каб забяць ворагаў... Небеспечнае і складанае заданне, яно патрабуе смеласці і асцярожнасці, розуму і знаходлівасці, савецкі разведчык выконвае сваю свайго жыцця. Роль асноўных герояў фільма — мужнага разведчыка Саіда Ісламбека і яго памочніцы Надзіі іграюць маладыя таленавітыя акцёры Туган Раджыметаў і Святлана Нарбаева. Гэтыя артысты працуюць ва Узбекісім акадэмічным тэатры драмы імя Хамзы, часта адмаюцца ў кіно.

Зачава, якая выпала на долю Раджыметаў і Нарбаевай ў новым фільме, была не з лёгкіх, Герой карціны жывуць у складанай, поўнай небяспечна абстаноўцы. Гэта прымушае разведчыка і спачуваючы яму Надзію быць вельмі стрыманымі ў выжудзі свай пачуццяў, што, зразумела, паставіла дадатковыя цяжкасці. Унутранае жыццё герояў неабходна было раскрыць на матэрыяле вельмі цяжкім, амаль бесслоўным. Назначная

капітана Ольшара (артыст А. Папкоў). Аўтары і акцёры Імяныца паказваць Ольшара чалавекам вопытным, хітрым, але не заўважыць улаўненым у сабе. На жаль, вобраз гэтыя вырашаны недастаткова выразна. Гэтакім пераходзіцца, на мой погляд, не вельмі ўпоўняея ігра артыста. Усе падзеі адбываюцца або ў Берліне або ў яго ваколіцах. Здымачная група прыклала максімум намаганняў, каб унавіць абстаноўку фашысцкай сталіцы 1942—1943 гадоў. У час падрыхтоўчага перыяду рэжысёр і члены здымачнай групы (мастак В. Дарцін, апэратар Т. Эфінмоўскай) вывучалі вялікую колькасць архіўных фільмаў, кінадакументаў. Усё гэта вельмі дапамагло ім у рабоце. Уваля, у прыватнасці, выкарыстаны ў фільме кадры нямецкай кінахронікі. Хранікальны кадры жалобы, жалобных шасцаў ў Берліне з паводу разгрому гітлераўскіх войск пад Сталінградам несумнянна ўбагацілі фільм. Сцэны на вуліцах горада апэратар зняў «пад хроніку». І яны арганічна змяніліся з дакументальнымі кадрамі. Старалівнікі фільма «У 26-га не страляць» спрабуюць дастаць прыроду гераізму. На гэтым шляху ў іх ёсць удачы, ёсць і працікі. Увогуле ж не сумняенна вялікай выхавальнай роля новага твора ўзбекскіх кінематаграфістаў.

Статуя над Ташкентам сівы мудраца Назыя.

ДА АПОШНЯГА ДЫХАННЯ

Далёкі сонечны Узбекістан — яго бацькаўшчына, якой ён хацеў аддаць усё да апошняга дыхання... Там ён нарадзіўся ў 1911 годзе, там пазнаў непрытульны холад рэвалюцыі і гэтае чыста людскую ласкі. Ідуць услед за няшчоднай прагай святла, ён пачаў вучыцца, маючы нескі савецкаму і другім — стаў наступным, лотым паэтам. Песня Султана Джумарова была зноўнай і яркай, як само жыццё. І лі імяніць, была яна наркотык. Адчуўшы права гаварыць мовай паэзіі, ён пісаў пазаму пра Ахмедова Бруна — пільнага чалавека, які даў шпэ агню, каб дэкавіць дзіўную цемру неувачка. У вясніну 1943 года на беразе Дняпра ў раёне Лоева ў жорсткім баі з фашысцкімі захопнікамі кулямёнамі навалерыйскага морпяху узбекскага народа паў Султан Джумарэў загінуў. Тут яго і пахавалі — на беларускай зямлі, на бярэжыні савецкага паў Султана Джумарэў, Герачка загінуў у 1943 годзе з выважэннем гор. Лоева. Беражыня і савецкае захаванне працуючы. Лёсавыя памыць пра адважанага сына Беларускага Ада Бруна і савецкага Кізілоргі ісоцыяліста Джумарэў. У Лоеўскім шмольным гісторыя-краязнаўчым музеі абаронцы стаяць на рылі побач з дакументамі і пісьмамі паэта ёсць і некаторыя яго асабістыя рэчы. Лётаць на старонках «Праўды» быў змешчаны невялікі артыкул Ю. Мушкіна «Песні бясмерця». У ім сёбра і савецкага Джумарэў пісаў: «Змяні палон вам, сібырацкім, за братнюю любю, Ім сёбра і савецкага Джумарэў, ад улажанага Узбекістана за тое, што ты усмяніла Султана Джумарэў».

Анатоль КРАСІНСКІ. Г. Гомель, Г. МАТЮШКІН.

"ДЗЕНЬ ДОБРЫ!" і "САЛАМ!"

ПЕРАГОРТВАЮЧЫ А ДНУ СТАРОНКУ...

Шмат ставілася і ставіцца ва Узбэкістан творы беларускай драматургіі. Але з многіх фактаў хочацца ўзяць адзін, найбольш характэрны. Хочацца нагадаць прыклад узэмаўзбэкаўзачына дзюх, здавалася б, даволі далёкіх нацыянальных культур, перагарнуць адну лепісаную старонку дружна...

«Лявоніха на арбце» Андрэя Макаенкі. Сярод многіх калектываў, якія паставілі гэтую камедыю, — і Канданскі ўзбэскі драматычны тэатр імя Хамзы Хакім-зада Нізі. Далекты невядомы, перыферычны, але вельмі творчы, аб чым аскара сведчыць яго спектакль. Ён атрымаўся надзвычай цікавым, дзякуючы арыгінальнай і, калі можна так сказаць, спецыфічна нацыянальнай трактоўцы беларускай камедыі.

Дарчы сказаць, п'еса Макаенкі па дамоўленасці з аўтарам тут называлася інакш — «Мая жонка ў космасе». І гэта было зроблена не проста па жаданню перакладчыка А. Абдулаева. Гэта мела сваю лэгу, прадуманы санс.

Спачатку здавалася, што спектакль у Канданскім тэатры вырашаўся выключна ў бытавым плане. Гэта падрабязна і ў дэтарэчкі мастага Н. Малчанова.

Усё на сцэне было верагодна, усё паказана выключна ў бытавым ключы. Гэта невялікая п'еса. Паставіўшы А. Якубхаджаеў ставіць камедыю таксама ў падрабязна бытавым плане. І усё ж яго спектакль не змяняўся ў сферы агароду, прысядзіннага надзелу, кароўніцы, рознай жыўнасці.

А. Якубхаджаеў сведчыць: «Наш спектакль «Мая жонка ў космасе» не пра кароў і не пра ўчакат. Ставіць пытанні пра здароўе кароў, пра адмаўленне ад прысядзіннага надзелу і шчыра заўчасна». Сапраўды, тыя арыгінальныя пытанні, якія ставіцца і вырашаюцца ў камедыі, інакш не ставіцца і не вырашаюцца ў жыцці. А Канданскі тэатр выступае пераважна ў сельскай мясцовасці. І акцэнтна са сцэны калектываў здаваў кароў, жыўнасць, адмаўляцца ад свайго надзелу — гэта, прынамсі, найбольш вядома.

Але калектыву тэатра знаёмай у беларускай камедыі вельмі патрэбнае, актуальнае для жыцця свайго народа, блізкае і зразумелае для людзей горада і вёскі, інакш у большай ступені для высокага населення.

Рэжысёр на першы план у спектаклі ставіць узэмаўзбэкаўзачына і сутыкненні, барацьбу Лявоні і яго жонкі Лушкі.

Спачатку здаецца, што паставіўшы А. Якубхаджаеў звужае грамадскае гучанне п'есы Макаенкі, пераводзячы яе амаль выключна ў сямейна-бытавую сферу. Канфлікт жа камедыі грунтуецца на сутыкненні Лявона з грамадствам, з людзьмі, сярод якіх Лушка, Міхал, Соня, Максім, Буйкевіч.

Але на самай справе першыя ўражанні ад спектакля памылковыя. І, каб больш было зразумела, неабходна зрабіць адно невялікае адступленне. Намані, дзе працуе тэатр, — старажытны узбэскі горад. У ім захавалася выдатны помнік мінулага, цікавыя архітэктурныя збудаванні. І разам з тым сям'ятам захавалася старыя, але, мабыць, яшчэ даволі жыўчыя традыцыі і звычкі. Мне не раз даводзілася бачыць, напрыклад, такую карціну. Па вуліцы ідзе муж і жонка. На галаве ў жанчыны — цяжкая нашулка, на руках —

груднае дзіця. Мужчына ж са спакойным сумленнем ідзе побач, заклаўшы рукі за спіну. Гэта не што іншае, як праяўленае, прытым дэманстраўнае, феадальна-байскіх адносін да жанчыны.

Рэжысёр А. Якубхаджаеў таксама паказвае: «У нас яшчэ, на жаль, вельмі жыўчы перажыткі, якія дасталіся ў спадчыну ад далёкага мінулага. Адзін з самых непрыемных перажыткаў — феадальна-байскія адносіны да жанчыны. І невядома, набылі да Узбэкістан гэтыя адносіны — гэта бай, феадальна-байскі ланіно яго наводзіць мы інакш у прыватнасці праз увес спектакль. І такое гучанне камедыі на нашай узбэскай сцэне было вельмі надзённым і актуальным, зразумелым і патрэбным глядачу».

Прыгледзімся да Лявона, гэтага сучаснага «феадала», які паказвае яго узбэскі тэатр. Спачатку ён здаецца вельмі смешным, дастаткова прыгадвае для прыкладу сцэну, калі Лявон Чымх толькі прачынае. Выканаўца гэтай ролі К. Халілаў спачатку як бы іграе некалькі бясспручых эпізодаў. Лявон бачыць страшны сон. А паколькі ён верыць у розныя забавоны, то шчыра паляюцца сваіх снуоў. Натрапіў жа ў чора на вартаўніка з крадзённым сенам, чаго добрага, дазваляюцца пра гэта людзі. Цяпер канец, мабыць, забярыць яго, пасадзіць у турму. Герой спрабуе рухацца, каб мець нейкае разгарненне. І баццна, страшна паляюцца шлолаха, нават свайх руках.

Каб бачыць, Лявон Халілава базавіць, нікудыны чалавек. Але варта з'явіцца Лушцы, як яго адразу быццам хто падмяняе. Ён не можа, не павінен быць з ёю базавіўцам. Наадварот, Лявон «трымаецца» перад жонкай, нібы дрэнны кіраўнік перад сваім падначаленым. Ён стараецца нічога не выдасць сваю слабасць, каб захаванне за сабою поўную ўладу.

Цяпер Лявон зухавата падкучвае вусы, з фарсам надзявае шапку-аблаваўку, частуеца абшарамі ботаў. І, вядома, паглядзе на Лушку звысоку, як на міжніцу істоту. Адным словам, бай застаецца баем.

І ў пачатку ўсе непаразуменні, і, нарэшце, адкрытая, вострая барацьба ідзе паміж Лявонам і Лушкай з-за таго, што ён хоча ва ўсім падначаліць яе сабе. Сам ён гультай і абібок, любіць, каб за яго працавалі іншыя. А інакш — гэта перш за ўсё Лушка. Яна добра працуе ў калгасе. Але Лявону хочацца, каб яна добра працавала дома, за глухой агародкай, каб абслугоўвала толькі мужа.

І калі ў Лявона, працавітага і дбайнага гаспадара, якім паказвае яго ў Беларускай акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы незабыты, вялікі Б. Платонаў, словы пра рыбалку, пра вудачкі не мелі амаль ніякага значэння, гэтая дэталі ў характэрнастцы вобразу алукавалі, то на Узбэкістан сцэна ў Н. Халілава неслла вельмі важную нагрукку ў абмаўчэнні героя.

З гэтага і разгараецца барацьба. Лушка ў выкананні П. Рахманавай знешне даволі магучая жанчына. Яна таксама настойліва і ўладарная. Уздзейнічае на яе Лявону цяжка. І калі Чымх у Халілава — чалавек старага ладу жыцця, з усімі яго перажыткамі, то Лушка ў артыста Рахманавай — жанчына новай, савецкай фармацыі. Яе

— Прайдзіце да першага, другога і трэцяга вузла! — Бале! Эрмаджан ідзе на канату пад барабанны пошчак. Ён час ад часу падскоквае і прысядае. Гледзчы, асабліва жанчыны, глядзяць на яго, заміраючы ад страху.

— Сын мой, Эрмаджан! — Лаб-бай? — А цяпер прайдзіце да чацвёртага, пятага і шостага вузла! — Бале! Эрмаджан ідзе далей, лёгка падківаючы сваё цела над канатам і прысядаючы. У гледзчой займае дзік, калі Эрмаджан, прыгнуўшыся, не ідзе, а б'яжыць да шостага вузла. Барабаны ў гэты час змаўкаюць, а гледзчы заміраюць з адкрытымі ратамі: здаецца, што Эрмаджан трымаецца на канце толькі дзякуючы сіле іх напружаных поглядаў.

— Сын мой, Эрмаджан! — Лаб-бай? — Падая вам самавар. Прайдзіцеся з ім да пятага вузла і вярніцеся назад! — Бале! Ташулат-канатаходзец падносіць да стаяна раскелены самавар з падстаўкай — круглым медным падносам — і падае сыну. Эрмаджан ставіць самавар разам з падносам на галаву, заязвае вочы чорнай хусткай, бярэ ў рукі шэст і ступае на канат. Натопіў затойвае дыханне.

Вось Эрмаджан дайшоў да пятага вузла і, не паварочваючыся, адступіла назад. Потым спыняецца, бярэ шэст адной рукой. Самавар на галаве канатаходца закаляхнае. Эрмаджан сулакойвае яго, асіраючы падыймае нагу і, стаячы на канале на адной, гушкаецца пад пошчак барабанаў.

— Сын мой, Эрмаджан! — Лаб-бай? — Ад вашай адвагі і смеласці прыйшлі ў захваленне высокашаноўныя Мула-туічы, і Вузлім называючыя канцы двух жырды альбо вярочак, што падтрымліваюць канат. Тут канатаходзец адлячывае.

— Бале! — галас яго роўны, спакойны. — Сын мой, Эрмаджан! — Лаб-бай? — Бале — брала, добра. — Лаббай — што загадаеце?

1) Вузлім называючыя канцы двух жырды альбо вярочак, што падтрымліваюць канат. Тут канатаходзец адлячывае.

Ужо ніякімі сіламі не пераіш да старых звычак і традыцый. Аднан Лявон усё яшчэ не траціць надзеі падпарадкаваць сабе жонку. А паколькі ў яго самога не хапае сіл, герой ідзе да даўняга сябра і таварыша на рыбалку. Глуздакова, якая акцёр В. Хамраеў паказвае не толькі канчаткова запыўшым, атлусцеўшым чалавечам, але і нультаўтам, які без аніякіх перспектыв і надзеі на будучае даждывае ў сваім кабінце апошнімі дні.

Лявон Чымх ідзе літаральна на ўсё, спадзеючыся дабіцца свайго перамагчы Лушку. Да таго часу, пакуль не дасведзіцца, што ён вылучыў ў дупатаў раёнага Савета. Гэта яго поўны правад, крушэнне усіх надзей і Лявон, рабыты, разгублены, з жахам усклікае: «Людзі добры! Што робіцца на свеце! Навіна якая! Лушка выходзіць на арбту! У космас ляціць! Трымайце яе!»

Не чакаў, нават увяць сабе не мог, што так усё абвернецца. Толькі ў сне раней бачыў Гэта. І таўн ж Лявон, як і тады, разгублены і напалоханы. Толькі ўжо ў прысутнасці Лушкі. Вестка пра тое, што яе вылучылі ў дупатаў райсавета — самы моцны ўдар на Лявону, па яго жыццёвым націжам і прычынках. Лушка перастала для Лявона быць «маёй», перастала быць уласнасцю. А ён жа так стараўся ўтрымаць яе каля сабе, на маленькай дзялячцы зямлі, абнесенай высокай глухой агародкай.

Лушка здолела вырацца на волю, на шырокі прасцад, узяла, так сказаць, у космас. І Лявон пачынае здавацца, ён вымушаны здацца. Іншага выйсця ў яго няма. Байсту надыходзіць канец.

Так трактоўчы камедыю ў бытавым ключы, падрабязна чы сутыкненні амаль выключна сямейнага плана, рэжысёр і акцёр узмацняюць да вялікіх аб'ектывнасці, карэні лжой і дурч ад жыцця, ад пошты, праблем менавіта свайго народа — беларускага намерыда для узбэскай гледзчой стала інакш больш актуальнай і блізкай, а яе гучанне — інакш больш грамадска значымым і сучасным.

Анатоль САБАЛЕУСКІ.

Далёка за межами Узбэкістана вядома імя майстра з Бухары Гульіа Мухамедава. Яго зараташчывыя творы ўсталяваліся на многіх міжнародных выстаўках. Калі пайдзіцеці год аддаў любімым мастацтва Гульіа-ата. За гэты час ён навучыў сваіму майстэрству шмат моладзі. На здымку вы бачыце Гульіа Мухамедава з адной са сваіх вучаніц Рабія Імамавай.

Фота А. УСМАНАВА (УСТАГ).

САКСАУЛ

Што за постаці дзіўныя
вядомы ў мойнай далі!
Яны рукі крывыя
з пагрозам у неба ўзялі.
Ты бліжэй падзізі:
гэта варта пусціць—саксаулі.
Над гарбамі бархану
сваімі свае камплі.
Паспеў ад пилу,
коўлі год ім, не знаючы яны.
Пакладзеш у касыр—
антрактаў пилуючы яны.
Нібы стойкі атрад масагету—
вандрунікаў даўніх,
край прэздыт жыцця
ад пяску заспаваючы яны.
І ў сплютку і ў сцюжу
не сходаць з сипучай грады.
Трудны лёс саксаула,
ды ён не баіцца бяды.
Як бурлішчыкі шчыліні,
яго карані упартыя
Прэч пясчаны сядручы,
нястомна шукаюць вады.
Безыменны,
стаіць ён на варце гарой.
Па-салдацку ён падае
ў стычыцы парой.
А пакуль ён жыве,

ЗЯМЛЯ ТАЛЕНТАУ

У нас ва Узбэкістане 3164 районы і гарадскіх дамоў культуры, сельскіх, нагасных і саўгасных клубу. 4708 масавых бібліятэкаў, 33 паркі, 17 музеў.
Узбэкістан багаты талентамі. Сетка гуртковай мастацкай самадзейнасці ў рэспубліцы налічвае расце. Іх зараз лямбці тысяч.
Народныя калектывы рэспублікі нарыстаюцца папулярнасцю не толькі ў свеце «дома». Лепшым з іх былі ўдасцены гонару выступіць на сцэне Крамлёўскага тэатра ў Маскве. У іх ліку — Маргеланскі народны тэатр Ферганскай вобласці, ансамбль песні і танца калгасу «Кзыл Узбэкістан» і імя Дзімітравы Ташкенскай вобласці, народны тэатр Кіраўскага раёна Сыр-дар'інскай вобласці.
З вялікім поспехам прабышоў у нас фестываль самадзейнага мастацтва. У ходзе агляду створана звыш 200 новых калектываў. Устаго з абласных аглядаў уздзейнічала 3655 чалавек — прадстаўнікі мастацкай самадзейнасці 24 гарадоў, 47 раёнаў, многіх калгасу і саўгасу.
Узбэкіі самадзейнасці Узбэкістана даручылі перадаць сваім беларускім сябрам самае вялікае «салам».

К. САДЫКАУ.

будзе моўчы з пустымі змагача.
Як вярблюдзі, цярплівы,
І смелы, як воін-герой.
Пераклад з узбэскай А. ВЯРШІНСКАГА.

АБ СОЛІ

Дасціпны чалавек!
Ён дзень за днём
Да дзіўных чудаў дабіраўся
Блізка.
Ледзь электрычным не зацпыў агнём
Мігненне зор і сонечнага дыска.
Хацеў, як птушка, рынуцца ў палёт.
І стала мара гэтая прывычнай.
А сёння, ў век ракетны, самалёт
Ледзь не здаецца рэччу архаічнай.
Таго, што розум вынайшаў даўно,
Цяпер, бадай, і не злічыць на свеце...
Есць адкрыццё адно,
Няхай яно
Заўсёды людзям у стагоддзях
сведзіць.
Дык спаўся ты, як геній,
з веку ў век,—
Хоць не пічуні богам і ні магам —

Далёкі невядомы чалавек,
Што соль знаёмай і падарыў
нам смалу.
Ён з той пары зайздросны выпай
лёт —
Быць мераю і радасці, і болю.
Жыццё — яно салёнае ад горкіх
спів.
Ці прэснае — ад недахопу солі.
Пераклад з узбэскай А. ВЯРШІНСКАГА.

Я ЦЯБЕ НЕ ПАКРЫЎДУЖУ

Я цябе не пакрыўджу
ні словам сваім, ні рукою.
Забру назаўсёды спакой,
нібы цені, я пайду за табой,
Як жаўрук,
запыа над тваёй галавой.
Я радзікаю стану
на мілай рэчцы,
Сіная жылка на лёгкай руцэ,
Калыханкай дамджу —
Для тваіх начэй,
Аксамітам муронным—
Для тваіх вачэй.
У зямлю сцюжу
Пахам кветка і траў лугавых,
Цялым ветрам
Пайду па слядах тваіх.
Піць захочаш —

ПІРЫКА НАРОДНАЙ ПАЭТЭСЫ

мажна павучыцца грамадзянскай палымнасці, шчырасці паэтычнага слова.
У зборніку Зульфіі сабраны лепшыя яе творы, датаваныя 1942-м і 1945-м, і 1965-м гадамі. Тут мы страчваем вершы, даўно вядомыя не толькі Узбэкістану, але і рускаму. І замежнаму чытачу. Тут такія жамучыны, як «Вясна прышла, прытае пра цябе», «Святло», «Сюзан», «Мой друг, ты ў зямлі», «Жаночае шчасце». Тут проста многа добрых вершаў, прывесчаных жыццю народа, што ўгадаваў паэту, прыгажосці прыроды роднага краю, працялонасці зямлякоў паэты.
Пірыка Зульфіі —своеасаблівы летапіс долі жанчыны-узбэчкі, калісьці беспрацаўнай рабыні ў паранджы, а цяпер свабоднай працаўніцы і творцы. У кніжцы вершы з характэрнымі назвамі: «Жанчына ў паранджы», «Маці», «Дзяўчына-затэхнік» і г. д. Аднак паэтка не заспакоўваецца тым, што праспявала. Адзіна з вершаў у кніжцы называецца: «Партыз, які я павіна лямчэ напісаць!» Звяртаючыся да жанчыны-калгасніцы, паэтка піша:

Калі, ішчы дзяўчо, перад народам
Я вырасла першыя радзі,
Ён адзін з яркім польмым
свабоды,
Агеньчык мой нягасны,
трапалкі.
Сказалі мне: «Гары, гары,
не гасі!»
Мы ведаем, знішчаныя той
лакар.
Ды песня тваёга сэрца —
промень ясны
Хай будзе нам як дабратворцы
дар».
Я готы промень аддала
далінам,
Каб ён у кожнай кветцы
палыхаў,
Каб у палатках мілаўдзееў
шалініч.
У гарадках рабочых не стужа,
Любі і працы военнага сцяга,
Завалася, яля мам прэом,
Ні гора я, ні шчасця не стала,
Сумленна гаварыла, як
жывём...
Я працавала верш «Да чытачоў» (пераклад А. Лойкі). Тут, мне здаецца, выказана паэтычнае крэда пісьніцы —дакі народа, лёс якая асвятляў яркім польмым свабоды Вялікі Кастрычнік. У вершы — думкі паэтыцы, што пачала вырасцаць свае першыя радкі з ясным разуменнем аднаасці перад народам за песню, голас працаўніцы, які тварыць з поўнай аддачай (яе гэты промень аддала далінам), голас пісьніцы шчырай і праўдзівай («ні гора я, ні шчасця не стала, сумленна гаварыла, як жывём...»).

Вялікі шлях прайдзены ад узнёска дзівочых радкоў да мудрых дум пачаццястадовага майстра, настаўніка, у якой Зульфія: «Пірыка». Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1967.

Будзіка ЛОСЬ.

Заб'юся крыніцай сирой,
Спаць захочаш —
І я расціла травою.
Спёкай лютнаю—
Вырасту дрэвам у полі,
Хочаш ты ці не хочаш,
А цябе не пакну ніколі.
Калі тварыць твайго любі,
на дастыку спіць,
Румы ніколі сцілюць,
галапуі з журбой,
Над рэкаю чарот
І шуміць, і звініць —
Гэта жаль мой лямчэ за табой,
І дыханне маё
Калі сноў тваіх вескі,
І да сэрца твайго—
Мая ціха песня,
Птушкай станеш —
які сокал услед палачу,
З тваіх ног
пыл дарожны
завяць я хачу,
Хочаш ты ці не хочаш —
Ліку бяду
Ад цябе адраду.
Назаўсёды з мамі перапілься
твой шлях,
Я —твой смутак і радасць —
як зорна ў грудзях.
Забру назаўсёды спакой,
Я цябе не пакрыўджу
ні словам сваім, ні рукою...
Пераклад з узбэскай А. ВЯРШІНСКАГА.

БЕЛАРУСЬ ГАВОРЫЦЬ ПА-УЗБЭСКУ
Беларускія кнігі, якія выйшлі ў выдавецтве «Ташкент».

Зборнік беларускіх народных назан «Брахун і падрабязі», Пятніца, 2 чэрвеня 1967 года.

трапецый, што падшэпаны на самай верхавіне слупа пад парасонам... Нарэшце, змаўчае выццё карнаў і сурнаў, аціхае пошчак барабанаў, і на плошчу выходзіць двое музыкантаў; на сваіх невядомых барабанах яны выбіваюць рытм. Натопіў з неярпеннем чакане, калі ж павяціца славаць канатаходзец Ташулат. Але спачатку адзіна з яго пачынаюць доўга і старанна наводзіць на плошчы парадка: уцямнае падшыўанцаў, проціць публіку падацца крыву назад, каб аслабіцца пилуючы, а вайбольш дужым і спрытым надзім хлопам-дзяткам дадучае трымаць тут націжаныя вярцікі, якія вузлім сходачыцца пасрод каната. Уршыце, парадка наведзены, і на плошчы павуляецца сінавалосы стары ў лёгкім белым халаце, падперазаны двюма пяснымі хусткамі, у ботах з лёгкай і мяккай сырмацінай скуры. Гэта—Ташулат-канатаходзец. Услед за ім выходзіць шыракаплечы мужчына гадоў трыццаці і хлопчык гадоў васьмі. Стары канатаходзец кланяецца публіцы, не спынаючыся аглядае націжаны канат, пасля выходзіць на сарадзіну пилуючы і вымаўляе ўрачыстым голасам:

— Сын мой, Эрмаджан, падміцеся на канат!
Барабаннічыкі энергічна б'юць у свае маленькія барабаны. Шыракаплечы мужчына, што стаіць побач з Ташулатам, бярэ ў рукі шэст і ступае на вярочку, што б'яжыць увэрх, да каната. Цяпер напружаны позіры гледзчоў скіраваны на Эрмаджана. «Сын стаў лаўчыны за бацьку...» — праносіцца па натоўпу шэст.

Калі Эрмаджан дабраецца да месца скіравання двух ставаў, на якіх умацаваны канат, Ташулат унізе пачынае дэкламаваць вершы. Прачытаўшы газель, ён падымае вочы на сына. Зверху Эрмаджан кланяецца бацьку:

— Бале!
— Сын мой, Эрмаджан!
— Лаб-бай?
— Бале!

1) Бале — брала, добра.
2) Лаббай — што загадаеце?

Юсуфджан-Кізік, Абдула-тарок, Юнус і Імаджан.
— Бале! Хай будзе доўгім іх век!
— На канат падыймаецца пераемнік і прадаўжальнік вашага адважанага мастацтва, а наш любімы ўнук Шэрмаджан!
— Бале!
Ташулат падводзіць унучка да стаякі і даўе хлопчыку ў лоб. Імгненна Эрмаджан падыймае сына на верхнюю пилуючы. Шэрмаджан, склаўшы рукі на грудзях, з усмешкай кланяецца публіцы: «Які бестрашны хлопчык! Сэрца ў яго, пилуючы, велізарнае—з галаву каля...» — і запінуў у захвалены гледзчы.

Выступленне канатаходца прайшло з вялікім поспехам. Акрамя сына і ўнучка Ташулата-канатаходца на канату хадзілі таксама два яго вучні—Мірсаід і Аліджан—выхадцы з Кандана і Маргелана. Людзі з неярпеннем чакалі выступлення канатаходцаў у наступную пятніцу. Пайшла пагалоска, быццам на канат падыймаецца сам Ташулат...
У тую пятніцу Эрмаджан выступаў бліскача, гледзчы захваліліся яго майстэрствам. Віртуозна выкананы практыкаванні на канце. Эрмаджан прысеў адлячываць на верхняй пилуючы пад парасонам. Праз некалькі мінут ён прыляце да трапецый.

— Зноў чуеца голас Ташулата:
— Сын мой, Эрмаджан!
— Лаб-бай?
— Пачніце гульні на трапецый!
— Бале!
Эрмаджан падыймаў і разам са сваім гушкаўся на трапецый—аж заскрыпелі стаякі. На канале быў і Шэрмаджан. Ён назаўра за бацькам, часам кідаў вокан на людскі натоўп унізе, але больш за ўсё яго ўвагу прываблялі два мядзведзі, што былі прыязаны да чынары ў далёкім кутку плошчы.

Эрмаджан павінуў на трапецый на адной руцэ. Пасля перакінуў на папярочную вярочку ногі і, сцягнуўшы іх у каленях, апусціў рукі, павінуўшы ўніз галавой. Падаў знак сыну. Шэрмаджан перабраўся да бацькі. Узай-

1) Папулярныя спевакі, музыканты, артысты.

шы сына за рукі і трымаючыся за трапецый нагамі, Эрмаджан зноў звесціў галавой уніз. Крывы скакаўчы, ён заняў з трапецый адну нагу і, павінуўшы на другой, закручыўся з сынам. Нумар прайшоў удала. Але, калі Эрмаджан пасля заканчэння нумара закідаў за папярочную вярочку трапецый другую нагу, здарыліся страшнае і непараўнае: нага слізганула па вярочцы і бацька з сынам рухнулі на зямлю. Ташулат спрабаваў аслабіць удар, падставіць сваё плячо, але гэта не памагло...

Гледзчоў ахапіў жах. Людзі, што запінулі вейдзюрую плошчу і вуліцы вакол яе, пазалзілі на дрэвы, на дахі дамоў, — кінуліся ўрасцінуто.

Ташулат-канатаходзец скінуў з сябе белы халат і накрыв іх залітых кроўю сына і ўнучка.
— Людзі! Прашу не разыходзіцца! — Твар Ташулата быў бледны, як у набойчыка. — На канат падыймаўся я. — І ён узяў у рукі шэст.
Да яго кінуліся Мірсаід і Аліджан, з натоўпу выйшлі два пажарныя дзяды, узялі Ташулата пад рукі. Але стары канатаходзец адтэрхнуў іх і пайшоў на вярочку увэрх. Навіт адзёны было вядома, які на яго твары буйныя кроплі і калісьці слёзы. Падыймаўшы на канат, ён пастаяў там некалькі хвілін, потым хустынка спусціўся ўніз і кінуўся да сына і ўнучка:

— Дзеці мае дарогі! Што з вамі? Чаму замест сваёй улаі адтуль не ялі!
З таго трагічнага дня прайшло больш дзвядцят гадоў. Старарылы, агорблены Ташулат дажываў свае дні ў маленькай хатцы на нашай ціхай вуліцы. Аднойчы да яго дайшлі чуткі, што ў Ташкент прыехалі канатаходцы. Ён не вытрымаў, пайшоў да суседа—маладога настаўніка, каб пераканана, ці праўда тое. Аказалася—праўда. І тады старога Ташулата адзіна ішчы туды не рашаўся, упрасіў таго ж маладога настаўніка.
Настаўнік у

СВЯТА НЕПАРУШНАЙ ДРУЖБЫ

ЁСЦЬ У ВОІНА СЯБРЫ...

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

Працоўнікі Беларускай адукацыі да ўзбеларускага народа самымі вліцкімі сімваламі і любоўю за яго талент, працавітасць, гераізм і мужнасць. Наглядзець на падаўляючыя тысячы кіламетраў, на рознасць мовы, звычаяў і быту, нельга не заўважыць, што ў лесе Беларусі і ўзбеларускага ёсць шмат агульнага, якое аб'ядноўвае і родзіць. У Беларусі і ўзбеларускага ёсць шмат агульнага, якое аб'ядноўвае і родзіць. У Беларусі і ўзбеларускага ёсць шмат агульнага, якое аб'ядноўвае і родзіць.

Беседным сталом. Мы знаём, што ад заліцця летовай увароўваюць рэкі, ад сучаснага галасу і сэрцаў — нарадзіваюцца песні, ад сяброўства і любоўі, ад супольных нашых мёрт, ад імянін у бярэ пачаткі вялікай ляскай дружбы нашых народаў.

Дарэгі сябры — пісьменнікі, дзеянні мастацтва братаў узбеларускага народа! Ніжэй паказанам вам за тое, што ў гады вайны тысячы нашых матак, сястры, удаў, сірот і параненых знайшлі цяпло, братнюю ласку і спагаду на вайсковым ласку. Гэтыя ўдзячныя вам за тое, што ў тым суровым часе вы дэле папраўлялі найвялікшым песняром нашага народа — Якубу Коласу і што ў паміж гэтай брацкай дружбы вы адна з прыгажэйшых аўліц Тахтэна называлі яго імем.

Мы ўсе з хваляваннем чакалі вашага прыезду, каб падзякаваць вам за ўсё гэта і за вашу гаспадарнасць, з якой вы сустракалі прадстаўнікоў нашага народа ў чужбынныя дні. Дарэгі беларускія літаратуры і мастацтва ва Узбелкістане.

Беларускі народ шчыра любіць і высока цэнюць дасягненні вайны узбеларускага народа, які даў чалавечы шчырацкі выдатны астра-нома Улугбек, стваральнік алгебры Аб-Харэзі, славуэтага пэ-та і аўчонага Алішэра Навая і многіх другіх вучоных, пэтай, май-строў мастацтва, чыёй працай і ге-ніем па праву ганарыцца ўзбелкі народ.

Вялікай любоўю і пашанай у нас карыстаецца творчасць заснаваль-ніка Узбелкіскай савецкай літа-ратуры Хамзы і тэіх выдатных пэ-тай і пісьменнікаў які Габуір Гу-лям, Хамід Алімжан, Айбек, Ка-міл Яшэн, Зыльфія Уйгун, Абду-ла Кахар, Шарэф Рахыдаў, Хамід Гулям, Гаіраў, чыя творчасць з'яўляецца выдатным дасягненнем усей нашай савецкай літаратуры.

Дзеда узбелкіскай літаратуры і мастацтва, якія праходзіць у не-звычайныя дні падрыхтоўкі да сла-ўнай гадзіны — 50-годдзя Каст-рычніцкай рэвалюцыі — з'яўляюцца прадцама нашых сучас-ных і Тахтэна і ў Маскву сучасны, які, беспасрэдня будучы, мець не малое значэнне ў згуртаванні нашых радюй акалоў нашай партыі, у ідэ-інім росце і ў мабілізацыі нашых творчых сіл, у барацьбе за мір, за шчасце, за камунізм.

Сёння беларускі народ пры-мае дарэгіх гасцей, — гаворцы старшыня праўлення Саюза кам-пэзітэраў Беларускай народнай ар-тысты ЦС ССР Р. Р. Шырма, — а я гаворчы мудар узбелкіска пры-маў, калі гоць у доме, значыць, і радасць у доме.

Мы ніколі не забудзем сардэч-насць і ласку, з якой сустралі нас нашы узбелкіска братаў у гэтым 1941 годзе. У тым суровым дні для нашай харовай капэлы былі гасці-на адныяныя дзверы канцэрт-нага залу Тахтэна, Самарканд, Бухара і іншых гарадоў Узбелкі-стана.

У цудоўную мазіку савецкай літа-ратуры і мастацтва і нашы два народы ўпліваюць свае каштоў-ныя брыльянты.

Ад усеі душы жадаем вам, да-рагія братаў, вялікіх творчых по-спехаў.

Дружба народаў нашай краіны, іх жыццёвонаму супрацоўніцтву прысвечайце сваё выступленне і рас-точны Мінскага завода аўтама-тычных ліній, Герой Сацыялістыч-най Працы А. Н. Віташкевіч.

Завод, на якім я працую, — з'яўляе ён, — у гэтым годзе адзначае сваё дзесяцігоддзе. Але, наглядзець на яго малодсць, прадукцыю нашу ведаючы і ця-няць на многіх прадпрыемствах краіны, у тым ліку на узбелкіс-кім трактарзаводным і тахтэніім кампрэсарным заводах.

Мы ўсе імя накіроўваем на дэ-тэрмінаванае выкананне п'яцігадова-га працы і ўзвядзення дэле-гатаў будучы і дэлега мадавае брацтва нашых народаў, у тым ліку Узбелкіскага і Беларускага.

Слова дзесяці старшын праў-лення Саюза пісьменнікаў Узбелкі-стана Камілю Яшэну.

— З пачуццём найбольшага за-давальнення і блазнернай радас-ці, — гаворчы ён, — я перадаю вам ад імя творчай інтэлігенцыі Узбелкістана самае гарачае бра-цкае прывітанне.

Фронт савецкай шматнацы-янальнай літаратуры шырокі. Яна развілася і развіваецца ў рэ-зультат стварэння імяніннай на-шага грамадства, якое перама-носна ідзе да камунізма. Асноў-ным аб'ектам яе увагі і мастацка-га адностратвання з'яўляюцца са-цыялістычная рэалнасць і савецкі чалавек, працоўнае дзеінісць на-шага народа ва ўсёй яе разнастай-насці. Высокі ўзрэт стваральна-га жыцця народа заўсёды быў пра-дэласкай для бурнага развіцця лі-таратуры і мастацтва, для ўмаца-вання сувязі паміж культурамі са-цыялістычных нацый.

Узбелкіска літаратура і мастацтва ў дэ-ляційным умацаванні нашай дружбы, ва ўзаемным аблачэнні культурных каштоўнасцямі, у рэ-зультат літаратуры і мастацтва са-цыялістычнага рэалізму.

Надаю прываленне IV з'езд пісьменнікаў ССР, які праішоў на высокім ідэіна-палітычным уз-роўні, прадманістраваў трыумф сацыялістычнага рэалізму і са-вецкай літаратуры, паказав, што пісьменнікі ўсіх народаў ССР можа згуртаваны акало ляскай ЦК нашай вайсковай партыі і га-товы ідаць свой талент, і сваё сэрца барацьбе за мір, ва ўсім све-це, за шчасце народаў, за пера-могу ідэй камунізма.

Мы набліжамся да вайсковай гі-старычнай даты — да 50-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялі-стычнай рэвалюцыі і азнаменнем яе новымі творчымі дасягненнімі.

Цэлла сустракаючы прысутныя выступленне старшын нагласа «Камунізм» у Феаганскай даліне Героя Савецкага Саюза Мамедалі Талыпаўдзіна, які ўдастоіўся гэта-га высокага звання за ўдзел у партызанскім руху ў Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Дарэгі сябры-беларусы, — гаворчы ён, — мне выплы вялікі гонар выступіць сёння ад імя ўсіх былых франтавікоў, вышвельшчых беларускія зямлі ад нямецка-фа-шысцкіх захопнікаў. Сярод іх былі і мае землякі — на фронце і ў партызанах. У радах беларускіх мсціўцаў змагаўся супраць фа-шызму і я. Мне радасна, што я зноў сярод маіх братаў-беларусаў, што сустрачу сваіх сяброў па абоду.

На трыбуні сакратар ЦК КП Узбелкістана Р. Н. Нішанаў. Ён га-ворчы:

Дарэгі беларускія братаў і сес-тры! Дарэгі сябры! Усе мы, прадстаўнікі Узбелкі-стана, да глыбіні душы крунаты і ўсхваляваны гасціннасцю і сардэч-насцю сустрачы, аказанай нам на гэтым, ідэіна, ачэнай, ачэнай рат-най і працоўнай славай беларус-кіх зямлі.

У гэтай сустрацы мы бачым шчы-рны і яркае прывітанне нашай не-першай дружбы, якая ўвабляе трыумф ляскай нацыянальнай палітыкі нашай партыі.

У гэтай сустрацы — увабленне сілы Вялікага Кастрычніка, які па-рады нашы народы, аб'яднаў на-шы гістарычныя шляхі ў адзіны гераічны шлях, што вядзе да сла-ўнай будучыні чалавечай — да ка-мунізма!

У гэтую ўрачыстую гадзіну на-шай сустрацы дазваляе мне ад імя Цэнтральнага Камітэта Кам-партыі Узбелкістана, Празідыума Верхняга Савета і Савета Міні-страў Узбелкіска ССР, ад імя ўсіх працоўных нашай рэспублікі пера-дэласка вам і ў вайскове ўсёму беларускіму народу гарачы і дучы ад усёго сэрца, брацкі ўзбелкі-скі салам.

У красавіку мінулага года ве-лікім шчыненнем прайшла па Уз-белкіска зямлі Дзеда культуры роднай і блізкай нм Беларусі. Дзеда заапімаўся ўсім нам не-толькі выдатным мастацтвам, пра-дэманстраваў беларускім сяб-рам на зямлі сонечнага Узбелкі-стана.

Яна запамінаецца нам як хваляю-чая, маніфэстацыя непарушнай дружбы нашых брацкіх народаў.

Старшыня традыцыйнага дэлега-цыйнага літаратуры і мастацтва — дэ-да вялікае і радаснае свята ўсіх народаў нашай краіны, святае свята нашай выдатнай сацыялі-стычнай культуры. Гэтыя дзедаў вышвельшч дэлега за рамкі літа-ратуры і мастацтва. Яны вышвельшч ў найбольшай дэманстрацыі непарушнай дружбы савецкіх на-родаў, у грандыёзнай аглядзе ве-лічэрных поспехаў, дасягнутых імі за гады Савецкай улады пад кіра-ўніцтвам партыі вялікага Леніна.

Гэтыя дзедаў савецкай дэле-гачыю росквіту, збліжэння і ўзаемаму аблачэнню брацкіх на-цыянальных савецкай культуры, ума-цэння іх інтэрацыйнальнай дру-жбы і мастацтва на стварэнне новых высокадэдаччых і вышвельшчых ствараў, якія ўстаўляючы, вель-кі нашага часу, высокі ідэаль каму-нізма.

Дзедаў літаратуры і мастацтва Узбелкістана, якая пачынаецца сё-ня ў цудоўным Мінску, у сэрцы беларускай зямлі, 900-годдзе яко-га, як вялікае свята, гэтым днём адзначыць у ўсім народам Савец-кага Саюза і Узбелкіска народ, мы разгледзем як новую змяняль-ную вяху і ўзвядзены, што яна па-служыць далейшаму росквіту іх духоўных багаццяў, уваземабага-чэнню сацыялістычных культур.

Знаходзячыся на зямлі Беларусі, мы зведзем пачуці асаблівага радаснага хвалявання і гарасці за брацкі гераічны беларускі на-род.

Сёння зноў і зноў мы выказваем сваё захапленне паддагам парты-занскай рэспублікі ў барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі, брыскладнай мужнасцю Беларусі, якія на сагнуліся пад пры-гнётам акупацыі, стойка перанеслі неймаверныя нагоды ваяннага ча-су, прадманістравалі бязмежную адданасць нашай любімай Радзі-ме.

У гады Вялікай Айчыннай вайны ўсе народы нашай краіны плячы ў плячы змагаліся за свабоду і не-залежнасць сваёй айчыны. Узбелкі-скі народ ганарыцца тым, што і яго сілы былі ў ралах першых і ва-жкіх абаронцаў Радзімы, якія дзейнічалі беспрыкладна, па-давалі ў Брацкай крэпасці. Яны ўдзельнічалі ў вызваленні бела-рускай зямлі ад ворагаў; партызан-

нілі ў лясках Беларусі. Дваццаць з іх за мужнасць і адвагу, прывале-ны пры вызваленні Савецкай Бе-ларусі ад нямецка-фашысцкіх за-хопнікаў, былі ўдастоены звання Героя Савецкага Саюза і сярод іх толькі што вышвельшч Мамедалі Талыпаўдзіна.

Мне сёння прывітае паведаміць вам, што Мамедалі Талыпаўдзіна, які атрымаў баявую загартоўку ў арадах беларускіх партызан, як бы працягваючы ратны подвёг, зроблены ім на беларускай зям-лі, цяпер самадэна працуе, узна-чывае адну з перадавых сучас-ных гаспадарак — калгас «Каму-нізм» у жанчыне Узбелкістана — Феаганскай даліне.

Мы ганарымся, што ў суровым гады вайны Узбелкіска народ прыняў у свой дом і сэрцаў жанчыні і дэ-даў Беларусі, зваўцаў і браці чашчыню душы Беларусі — яе пісьменніку, майстроў культуры і ў іх ліку нашага дарагага Якуба Коласа, бессмертнай тэоры якога сталі для нас роднымі і блі-зкімі.

Мы прыносім роднай Беларусі лепшыя кветкі духоўнай культу-ры Узбелкістана ў знак захаплення яе стваральным поддагам, пра-цоўным гераізмам, велькі якога нам велькі зразумела, таму што ў многім аднолькавы, падобны наш лёс.

І Беларускі, і узбелкіска народы падалялі ў мінулым горкі лёс многіх іншых народаў прыгнечаных украін царскай імперыяй, ведалі і вяселю, і бясспра-дэчнаму вядома, абодва нашы народы дабылі свабоду ў кастрычніку 1917 года. Абодва нашы народы падалялі побед, у брацкай са-дружнасці з усімі савецкімі наро-дамі пад кіраўніцтвам партыі ка-муністаў па шырокаму і светламу шляху новага жыцця.

З адной крэпасці: дружбы са-вецкіх народаў і ляскай — чэр-паем мы сілу і мударасць. Гэта не-перадэлаемая сіла і веча жыцця мударасць ператварыла шматлікую Беларусь у рэспубліку ўсена-роднага шчасця, у рэспубліку ма-гутнай індустрыі, высокапрадук-цыйнай сучаснай сельскай гаспа-дарыі, перадавой сацыялістычнай культуры.

Мы ад усеі душы радуемся ва-жкім поспехам, дарэгі нашы саб-ры! Радзіня пайжыны нашы рэспуб-лікі, але падобныя гадоўны рысы нашага жыцця, нашых поспехаў: аднолькава глыбіня сацыялістыч-нага ператварэння, якія адбыліся ў жыцці нашых народаў, адноль-кава вышын дасягненняў.

З адставай украінцы, якія паку-талі ад бязводдзя і гарачыні і за-лежалі зноў нават прымушана-на працы ўрачыстай зямлі, Уз-белкістан і савецкі народы ператварыліся ў рэспубліку з ад-ноў электрыфікацыю, акумуляцыю дэкаватнага рухавіцкоўнага ма-гутнага тэорыі, у рэспубліку, якая вырабляе са-мыя даскарналы ў свеце бавоўна-ўборачныя і іншыя сельскагаспа-дарчыя машыны, экскаватары, пад'ёмныя кованы, станкі, электра-тэхнічнае абсталяванне, прадук-цыю хімічнай вытворчасці.

Піганцыя газаводары нсуць блакітны агонь нашых тэоры і шчыра Радзі і на Урал. Усе новыя і новыя зноходкі геаграфі перава-раюць Узбелкістан у адлі з асноў-нага цэнтра калараль металургіі і алаталэдавыячонай прамысло-ваці салям.

Але гадоўнае наша багацце, на-шы слава і гарасць — гэта «ба-лае золата» — бавоўна, вытвор-часць якой мы разгледзем як ва-жкіны інтэрацыйнальна абавязак Узбелкістана пераць усімі народамі нашай неабязжы Радзімы. У мі-нулым годзе рэспубліка вышшла на небывалы, велькі чыжкі і велькі-спасць рубель, сабраўшы і мілья-ны 82 тысячы тон бавоўны. І на-глядзець ні на якія чыжкі, выш-кліканы ўвокамі надвор'я, вясны гэтага года, мы не маем намеру атпыльці з гэтага ўбужа.

Знаючыцца за бавоўну, урба-чыніцца ў немы зямлі, утвараючы гарадзі і загоры, мы нап'ярацца на грандыёзную магутнасць усеі Савецкай дзяржавы. Выда-тым уваблеченнем сацідаэнацыі і гучыбы народаў Савецкай краіны з'яўляецца тая велькізэрная і бес-карэсліва лабомага, якую ўсе народы ССР аказваюць Тахтэну ў п'яцідзённай вышкы зямлетрасе-ня. Літаральна на вачах вырастае нока-Тахтэнт.

Кажучы, што тахтэнтцы — муж-чыны людзі. Але пайвен ам ска-жыць, што не меншым мужнасць прывалі і пасланцы Беларускага народа — удзельнікі Дзедаў бела-рускай літаратуры і мастацтва ва Узбелкістане. У першы дзень ве-летрасення, калі бавоўна па-дэ-зямная стыхія, удзельнікі дзедаў дэлегаі заключылі канцэрт. У хо-дэ іх выступлення адбылося пяць — шчысь моцных штуршоў. І, нягледзець на гэта, яны прывалі вышвельшч вытрымкі, стойкасці і шчырадэласці. Іх канцэрт прайшоў бліскава. Гэта ралавала і нхтэра ўсіх нас, надавала сілу і бо-вацьба за стыхійным бедствам.

Мы памытаем таксама словы, сказаныя ў тым трыюмфналі дні се-кратаром ЦК Кампартыі Беларусі Станіславам Антонавічам Пілатові-чам ад імя Цэнтральнага Камітэта Кампартыі, ураде вайшч рэспублі-ка аб тым, што беларускі народ зробіць усе ад яго залежанае і неабходнае, каб дэлегацыя тах-тэнтцаў і іх бядэ. Гэтыя словы ператварыліся ў выдатную рэаль-насць — рэальнасць цудоўных де-моў, пабулаваных у Тахтэне пасланцамі Беларусі.

Дазвольце, дарэгі таварышы, дарэгі братаў, ад імя Цэнтраль-нага Камітэта Кампартыі Узбелкі-стана, Празідыума Верхняга Савета і Савета Міністраў Узбелкіска ССР, ад імя ўсіх працоўных Тахтэна перадаць сардэчнаму падазку брацкаму беларускіму народу за падтрымку і дэлемагу.

З году ў год мацнеюць і рас-квіваюцца ўсебавокава сувязі Уз-белкіскай і Беларуска ССР. Тра-дыцыйнае сацыялістычнае сабра-ніцтва працоўнай прамысловасці Узбелкістана і Беларусі, ўзаемны

абмен навуковым вопытам, наста-ўнае азнаменнае, супрацоўні-цтва, якое нспыняе развіваецца, — усё гэта спужыць і нашым рэспуб-ліканам у Краіне Саветаў у цэлым. Савецкія народы — народы бра-тыя заўсёды разам і ў бядэ, і ў раласях. Працоўны нашай рэ-спублікі высока цяжыць і ніколі не забудуць, што на святавчанае слаўнага юбілею—40-годдзя Уз-белкіска ССР і Кампартыі Узбелкі-стана да іх прыхіла падастыіна-ча дэлегацыя працоўных брацкай Беларусі на чале з кандамітам Палітбюро ЦК КПСС, пер-шым сакратаром Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі нашым дарагім другам і болатам таварышам Машэравым Патром Міронавічам.

Ва Узбелкіска народа ёсць вы-датнае прыказка: сустрачыцца першы раз з добрым чалавечам, пазнаёміцца, а сустрачыцца другі раз — парадзіцца. Мы з вамі па-раділіцца даўно, дарэгі сябры. Мы з вамі сустракаліся ў гады станаўлення і умацавання Савец-кай улады, мы сумесна поплеч па-давалі сацыялізм, сумесна ства-рэм камуністычнае грамадства.

У нас з вамі адна Радзіма — Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, адлі лёс, адны інтэ-рэсы, агульная справа і адзіная мэ-та — будаўніцтва камунізма, адна ідэалогія — марксізм-лэнінізм, адлі рулявы, наш агульны права-дзір — партыя вялікага Леніна. Мы парадзіліся з вамі навекі.

Як дамы, увазлелены Беларусю, зліваюцца ў архітэктурі ансамбля сталіцы Узбелкістана, так і мастац-ка культура роднай Беларусі ста-ла неад'ямнай часткай духоўнага сэрца Узбелкіска працоўных.

Нам раласна, сябры, што ў Бе-ларусі добра ведаючы і ўзняць тэоры майстроў культуры Узбелкі-стана, што мастацтва узбелкіска з'я-мае дагэтайна месца ў духоўным жыцці беларускіх працоўных. Мы адна і права ганарыцца тым, што ўзбелкіска народ, які зноў адна-віў адной і гучыю культурнай ідэя-цыі, дэдуцыю Кастрычніку, дэду-цыю творчому асаваенню вопыту перадавых культур і перш за ўсё вялікай рускай культуры, змог стварыць яркае сацыялістычнае мастацтва, якое родзіць нас, зра-дзімае і блізкае нашым братам па барацьбе і працы.

Ла вас, у аднолію для ўсіх нас Беларусі, узбелкіска народ прывалі дэдаччых прадстаўнікоў творчай інтэлігенцыі Узбелкіска ССР, дэле-гачы літаратуры і мастацтва — на-родныя артысты ССР і Узбелкі-ска ССР, адны пісьменнікі, кампэзітэраў, мастакоў, кінемата-графістаў, многіх шырока вядо-мых краіне тэатральна і музыч-нага калектывы.

Пасланцы Узбелкіска пастара-ючыя мяга пайжы і лепш з'яўля-ючы шырокія масы рэспублікі Беларусі з дэдаччым сацыялі-стычнай культуры Узбелкіска ССР.

Нам радасна, што наша Дзеда літа-ратуры і мастацтва праходзіць па свежых следах вялікага форуму ператвары нашай краіны.

Перад усім работніцкай кінда-турнага фронту нашых рэспублі-ка стаяць новыя вялікія задачы. Пар-тыя кіла дэлегачы літаратуры і мастацтва велькі больш актыўна са-здаваць будучыню камуні-зма, велькі больш актыўна ўплі-ваць на прэсц ідэіна і мараль-нага выхавання новага чалавеча.

Вялікая праграма творчага ства-рэння мастацкай інтэлігенцыі на-шай краіны вышвельшч ў прыві-танні ЦК КПСС Цэнтраму з'яду пісьменнікаў ССР.

Дарэгі таварышы! Уся наша шчысліва шматнацы-янальна савецка сям'я з велькі-нашым уздымам рыхтуецца да 50-годдзя Вялікага Кастрычніка.

Гэта будзе наша самае вялікае ўсенароднае свята — свята нашых гістарычных поспехаў, нашай на-тхальнай працы, велькізэрнага каму-ністычна стварэння.

Гэта будзе радаснае і светлае свята нашага вялікага брацтва, сардэчнай дружбы народаў Са-вецкага Саюза.

Гэта будзе свята нашага магу-тнага савецкага і дзяржавнага ла-ду, які з гонарам вытрымаў усе су-ровыя выпрабаванні, пераканана ў павердзай сваёму неадольнаму жи-ццёву сілу, сваю перавагу перад капіталістычным ладом.

Гэта будзе свята, якое зноў і зноў з усеі сілай прадманістра-велькі ўсперагаючымі ідэй ге-ні-яльнага Леніна.

Узбелкіска народ разам з усімі народам нашай Радзімы дэдаччых сустране паўважана юбілей Вялі-кага Кастрычніка, азнаменнае як слаўнымі перамагамі, якія з'яўля-ваюць магутнасць Краіны Саветаў.

Нашай жыцц неперашуа дружба савецкіх народаў! Слава брацкаму працавітаму, мужнаму, талентавітаму беларускі-му народу!

Урачысты вечар завяршыцца вы-датным святочным канцэртам. Расуналася заслона, і мічане быццам уступілі на зямлю Узбелкі-стана: адкрыліся зялёныя створы бавоўнаўны паляў, якія раскі-нуліся пад блакітным купалам не-буля, і, здавалася, гэта вечер, пра-шэлаццёўшы ў іронах туюнока, дэнес песню да беларускай зямлі.

Урачыста, велькіна прагучала ода «Партыя Леніна» і само вычанне гэтага твора кампэзітэра М. Бурха-нава з'явіла данінай дружбе — злілася галасы артыстаў Узбелкі-стана і Беларусі.

Добрыя пачуці зразумелы і блізка сябрам — зала гарача дэ-кікнулася на прасякнутыя лю-боўю да роднага краю песні М. Бурханова «Ватан» і «Радзіма», С. Юдакова «Джан Узбелкістан» і «Любімы Узбелкістан», Х. Ізмаева «Ташкенцкае неба». Іх выканалі народныя артысты рэспублікі Стар Яраш, заслужаныя артысты Уз-белкіска ССР Асад Азімаў і Сасон Беньямінаў.

Гледчыя па заслуга ачянілі яр-кае і шматколернае творчай палітры артыстаў Узбелкістана, якім аднолькава ўдаюча і народныя песні і танцы, і класічныя тэоры. Увершоце да оперы М. Глінкі

«Урачыта ў залі Мінскага арганізацыйнага аддзялення» з'я-віцца традыцыйнае вярне пры-свечаны вышкыма культурнага шчырава над Узброенымі Сіламі ССР у 1966 годзе. Вечар ідэ-роў старшыня Беларускага рэспубліканскага нацпята ра-ботніцкай культуры Л. Паміла.

Ён дае слова для даклада стар-шыня рэспубліканскай ваінаш-пэдакцыі Камілія І. Герману. Як адзін з вышкыма культурнага ачяніц, у падрэдаччых ачяні-цях і падрэдаччых ачяні-цях, на парэччых з'яўлях. За-ходзіць паграччым ачяніц ба-дэна прадэна звыш 25 тысяч ваіна-шчыскай чэрапешчэстваў.

Поспеху работы ў многім са-дэінічалі дэлегачы кантаты дэлегачы культуры з камандзіра-мі і паліторганамі БРА.

Падтрымаў Палітбюра ўпраўлення БВА А. Ашчына ўрачыт пераходзіць Чароным сіла Ваінага. Савета БВА на-кельтыву Беларускага акадэ-мічнага тэатра імя Янін Купалы, пераходзіць кубкі Ваінага і са-вета БВА — Камітэта Савета Міні-страў БССР па радыёвешчан-ню і тэлебачанню. І Саюз пі-сьменнікаў БССР. Калектыв Мін-скага дзяржавнага шыра ўна-гароджаны кубкам аргановага Доца Афшэраў.

За шматгадова і вялікую ар-ганізацыйную работу па ўмаца-ванні ваінашчыска сувязей, за актыўны ўдзел у ідэіна-эста-тычным вышкына савецкай во-інаў камандзірамі войскамі БВА аб'яўляў падазку і ўзнагароду грамадзянскіх культурных рэспублікі. Сярод іх заапіма аддэла культу-ры ЦК КПС С. Марцаў, міні-стр культуры БССР М. Міноў-ныч, старшыня БРК прафсаю-заў рабніцкай культуры Л. Паміла, старшыня рэспубліканскай ваі-нашчыска камісіі І. Герман, пісьменнікі П. Глеба, М. Танк, М. Ткачоў, І. Шамякін, М. Алак-сееў, У. Гаршч, А. Кулакоўскі, І. Новіцаў, народныя артысты ССР Р. Шырма, Л. Рэчакіна, Я. Палосні, І. Савельева, З. Сто-ма, С. Талачоў, В. Чарнабаеў, У. Корн-Сабліч, заслужаныя дэлегачы мастацтваў БССР кам-пэзітэраў У. Алоўчынаў, Г. Ваг-нер, Ю. Семіянаў, мастаці кі-раўніцка народнага краю БССР, народны артыст рэспублікі Г. Ш-тоўч, дырэктар тэатра оперы і балета Ф. Языцкі, дырэктар Мінскага шыра М. Марусяў, мастаці кіраўніцка Дзяржавнага ансамбля танца БССР заслужа-ны дэлег мастацтваў БССР А. Апанасенка і Ішч.